

Politik Bilim

Kamunun satın alma politikası...

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>; hagoker@ttmail.com

Üniversite-sanayi işbirliği konusundaki görüşlerini size aktardığım Sayın Ali Akurgal'ın değindiği, “devletin tedarik politikası” meselesine tekrar döneceğimi söylemiştim. Ne diyordu Akurgal: “...gerçekten üniversite-sanayi işbirliğini kurmak ve bundan sonuç almak istiyorsak, devletin tedarik politikası, özellikle de savunma tedariki, bu konuda etkin bir araç olarak kullanılabilir. Ne var ki, akademik çaba sonucu elde edilmiş bir temel yetkinliğin, bir Türk firması tarafından teknolojiye çevrilip buradan bir yarar sağlanması, devlet katında bile hâlâ dudak bükerek karşılanıyor. İlk önce bu duvar aşılmalı ya da alçaltılmalıdır.”

Belki hatırlayacaksınız, [Güney] Kore Cumhuriyeti'nin Strateji ve Finansman Bakanlığı'yla Kore Kalkınma Enstitüsü'nün uygulamaya koydukları bir program çerçevesinde, adı geçen kuruluşlarla TTGV tarafından birlikte yürütülen bir projenin sonuçlarından söz etmiştim (CBT, 20-27 Kasım 2009). **Models for National Technology and Innovation Capacity Development in Turkey** (Ulusal Teknoloji Modelleri ve Türkiye'de Yenilik Kapasitesinin Geliştirilmesi) başlığıyla kitap hâlinde yayımlanan bu sonuçlardan en çarpıcı olanı şuydu:

*“...Türkiye’de mevcut destek programlarının tümü ARGE arzını teşvike yöneliktir. Daha açık bir deyişle, ARGE giderlerinin bir bölümünün doğrudan devlet yardımlarıyla, ARGE personel giderlerinin bir bölümünün de vergi indirimleriyle karşılanması gibi önlemlerle ARGE maliyetleri düşürülerek, firmaları daha çok ARGE yapmaya teşvik etmek öngörülmektedir. Ancak, [meselenin yalnızca ‘ARGE arzını artırma’ yönünü ele alan] bu programların etkilerinin sınırlı kalması muhtemeldir. ARGE’ye olan talebi artırmaya yönelik tamamlayıcı politikalara da ihtiyaç vardır. **Bu çerçevedeki en önemli politika, kamu satın almaları yoluyla ...yeni ya da daha yüksek kalitede ürünler geliştirilmesi için talep yaratmaktır.**”*

Aklın yolu bir... Eğer, yürüteceği ARGE faaliyetinin sonucu ortaya çıkacak bilimsel ve teknolojik bulgulardan yararlanmak isteyen ya da bunlardan yararlanabilme kapasitesine sahip bir üretici kesim ülkede yoksa, üniversite nasıl, içteki sanayie yönelik bilgi üretiminde bulunabilir... Ya da bir yerli firma, diyelim üniversiteyle de ilişki kurarak edindiği bilgilere dayanıp, ilk kez yeni bir ürün geliştiriyor ama bu ürünü ülke içinde kimseye satamıyor ve bunu başaramadan kendisini dış alıcılara da kabûl ettiremiyorsa, niçin ARGE yapsın... Kullanıcısı olmayan bilginin üretimi ya da o bilgiyi üretebilme kapasitesi, ortada devletin ARGE finansman desteği bile olsa, sürdürülebilir mi?

Sorunun yanıtı olumsuz olduğu içindir ki, aklı başındaki bütün devletlerde, ARGE kapasitesi, kamunun finansman desteklerinin yanında, ülkenin uzun dönemli gereksinimlerini, gelecek için öngörülen konumunu hesaba katan kamu satın almalarıyla da desteklenerek geliştirilir. ‘**Kamunun tedarik politikası**’ olarak da anılan bu düzenlemelerde ‘**savunma tedarikinin**’ önemi büyüktür. Çünkü silâhlı kuvvetler, kamunun satın almalarında çok büyük bir paya sahiptir. Üstelik savunma tedarikinin konusu olan silâh sistemlerinde teknoloji muhtevası yüksektir ve çoğu kez, bu sistemlerin başkalarından önce geliştirilecek yeni kavram ve teknolojilere dayanması istenir. Kısacası bu satın almalar ülke içinde ARGE talebi yaratmanın ve mevcut ARGE yeteneğini geliştirebilmenin en etkin aracıdır. Dahası, “ulusal çıkarlar” nedeniyle yabancı firmaların rekabetine kapalı olan bu alanda geliştirilmiş teknolojiler, sivil kullanım amaçlarına da uyarlanabilir ve ülke sanayiinin kullanımına kolayca sunulabilir. Gelişmiş pazar ekonomilerinde öyle de yapılıyor...

Denebilir ki, “*Silâh alımları için muazzam paraların harcandığı Türkiye’de de, bu alımlarda ülkenin sanayi ve teknoloji yeteneğinin gelişmesine katkısı olacak çözümler bulmaya çalışılmaktadır. Savunma Sanayii Müsteşarlığı da 1985’te bu amaçla kurulmuştur.*” Evet, ilgili kurum var... Ama o tarihten bu yana geçen 25 yılda alınan sonuç ne; mesele orada...

CBT. 05 Şubat 2010